

سوره هشتم - انفال

این سوره در مدینه نازل شده و ۷۵ آیه دارد.

به نام خداوند بخشنده مهربان

در مورد انفال از تو می‌پرسند بگو انفال از آن خدا و پیامبر است. پس از خدا بترسید و در بین خود سازگاری کنید و از خدا و پیامبرش فرمان بپذیرید اگر ایمان آورده‌اید.^۱ (۱)

مؤمنان کسانی هستند که چون نام آنها برده شود دل‌های آنها بترسید و هنگامی که آیات الهی بر آنها خوانده شود بر ایمانشان بی‌افزاید و به پروردگارشان توکل نمایند. کسانی که نماز برپا دارند و از آنچه بدان‌ها روزی داده‌ایم در راه خدا انفاق کنند. آنها به‌حق مؤمناند و در پیشگاه پروردگارشان برای ایشان درجاتی است و مغفرت و روزی نیکو می‌باشند. (۲ - ۴)

بدان سان که پروردگارت تو را به حق از خانه‌ات بیرون آورد^۲ در حالی که گروهی از مؤمنان خوش‌نداشتند! درباره حق (نیز) پس از آن که آشکار شده با تو مجادله می‌کنند گویی به چشم می‌بینند که به سوی مرگ سوق داده می‌شوند. (۵ - ۶)

به یاد آر هنگامی را که خداوند پیروزی به یکی از دو گروه را به شما وعده داد که نصیب شما شود و شما دوست داشتید که گروهی بی‌سلاح شما را باشد و خدا می‌خواست که با مشیت خود حق را ثابت گرداند و ریشه کافران را قطع کند! تا حق را ثابت و استوار دارد و باطل را محو و نابود سازد اگرچه گناهکاران را ناپسند آید. (۷ - ۸)

به یاد آر زمانی را که پروردگارتان را استغاثه کرده به یاری می‌خواندید پس شما را اجابت نمود که من یاری‌دهنده شمایم با هزار فرشته به ردف قرار گرفته ... و خدا آن را جز مژده‌ای قرار نداد تا بدان دل‌هایتان آرام گیرد (و مطمئن شوید که) نصرت و یاری جز از جانب خدا نیست که او توانای فرزانه است. (۹ - ۱۰)

به یاد آر زمانی را که با ایمنی از جانب خدا خواب راحتی شما را فرا گرفت و از آسمان برای شما آبی نازل کرد تا با آن خویشن را تطهیر کنید و آلودگی شیطان را از شما ببرد تا دل‌های شما را به هم مربوط دارد و قدم‌هایتان را بدان استوار گرداند. (۱۱)

به یاد آر هنگامی را که پروردگارت به فرشتگان وحی کرد که من با شمایم. مؤمنان را ثابت‌قدم بدارید به زودی در دل کافران هراس می‌افکنم. پس به بالای گردن‌ها بزنید و همه سرانگشت‌هایشان را بزنید. این کیفر آنها بدین سبب است که با خدا و رسول مخالفت کردند. و هر کس با خدا و پیامبرش راه ضدیت در پیش گیرد عقاب خدا سخت است! این است، پس آن را بچشید بی‌گمان برای کافران در آخرت عذاب دوزخ و آتش خواهد بود. (۱۲ - ۱۴)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید وقتی عده کافران را به زیاد ببینید پشت به آنها (فرار) نکنید و هر که در روز جنگ پشت بدان‌ها کند، مگر برای کمک به هم‌زمان یا مصالح جنگ این طرف و آن طرف برود، حتماً به سوی خشم خدا روی آورد و جایگاهش دوزخ باشد که بدترین جایگاه‌ها است. (۱۵ - ۱۶)

و شما آنها را نکشته‌اید بلکه خدا آنها را کشته است (و ای رسول) هنگامی که تو تیر

۱. انفال به غنائم جنگی گفته می‌شود و بعضی‌ها معادن، بیشه، زمین بایر و ... را هم جزو انفال می‌دانند.
۲. این آیات بیشتر مربوط به غزوه بدر است. گروهی از مؤمنان خوش‌نداشتند که به بدر و جنگ در آنجا بروند ولی پیامبر به این بی‌میلی آنها توجه نکرد و از مدینه بیرون آمد. پس از جنگ در موقع تقسیم غنائم هر دسته می‌خواست سهم بیشتری به آنها داده شود. در این آیه و آیه بعد دستور داده شد که به مجادله آنها توجه منما.

انداختی نه تو بلکه خدا بود که تیر انداخت تا مؤمنان را به آزمایش نیکو بیازماید که خدا شنوای دانا است. این است پیروزی و بدانید که خدا زیون کننده مکر کافران است.^۱ (۱۷ - ۱۸)

(ای کافران) اگر فتح و نصرت می‌طلبید فتح به شما رسید (و اسلام بر شما عرضه گردید) اگر از کفر و عناد دست بردارید برای شما بهتر است و اگر بازگردید ما هم باز می‌گردیم و گروه شما (هر چند که بیشتر باشد) شما را از هیچ چیز بی‌نیاز نکند زیرا خدا با مؤمنان است. (۱۹)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدا و پیامبرش را فرمانبردار باشید و از او روی برنگردانید در حالی که شما شنوایانید. و مانند آن کسان نباشید که گفتند شنیدیم (ولی) آنها نمی‌شنوند! بی‌گمان بدترین جنبنندگان نزد خدا کران لالند که اندیشه به کار نمی‌برند! اگر خدا می‌دانست که در آنها خیری هست حتماً آنها را شنوا می‌کرد. و اگر شنوایشان هم می‌کرد باز رویگردان می‌شدند و آنها اعراض‌کنندگانند. (۲۰ - ۲۳)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید هنگامی که خدا و پیامبرش شما را دعوت به امری می‌کنند که به شما حیات می‌بخشد به آنان پاسخ بدهید و بدانید که خدا بین آدمی و قلب او حائل می‌شود و به سوی او برانگیخته و محشور خواهید شد! و به پرهیزد از فتنه‌ای که تنها دامنگیر ستمکاران شما نمی‌شود و بدانید که عقاب الهی سخت می‌باشد! به یاد آرید آن زمان که شما اندک بودید و در روی زمین ناتوان شمرده می‌شدید و از آن می‌ترسیدید که شما را برابند، پس او پناهتان داد و با نصرت خویش یاریتان کرد و از چیزهای پاکیزه روزیتان داد باشد که سپاسگزار شوید. (۲۴ - ۲۶)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید به خدا و پیامبر خیانت نورزید و بر امانت‌های خویش خیانت نکنید در حالی که آن را می‌دانید! و بدانید که اعمال و اولاد شما فتنه‌اند و پاداش بزرگ نزد خدا است. (۲۷ - ۲۸)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید اگر از خدا بترسید. او برای شما تمیز (حق از باطل) قرار می‌دهد و گناهان شما را می‌پوشاند و شما را می‌آمرد و خدا صاحب کرامت بزرگ است. و یاد آورید وقتی را که کافران در حق تو مکر می‌کردند که تو را از تبلیغ اسلام بازدارند. یا تو را بکشند. یا بیرون کنند! آنها مکر و تدبیر کردند و خدا نیز (تدبیر) نمود و خدا بهترین تدبیرکنندگان است. و چون آیات ما بر آنها خوانده شود گویند شنیدیم و اگر بخواهیم مانند آن را می‌گوئیم این جز افسانه‌های پیشینیان چیزی نیست! و یاد آور که آنها می‌گفتند خدایا! اگر این گفته‌ها (ی محمد) راست است و از جانب توست پس بر ما از آسمان سنگ به باران یا عذاب دردناکی برای ما بیار! و خدا بر آن نیست آنها را عذاب کند در حالی که تو در میان آنها باشی. و خدا بر آن نیست آنها را عذاب کند در حالی که طلب بخشش نمایند. (۲۹ - ۳۲)

چرا خدا آنها را عذاب نکند در حالی که آنها مردم را از مسجدالحرام باز می‌دارند و آنها دوستان خدا نیستند! همانا جز پرهیزکاران برای خدا دوستانی نیست اما بیشتر آنها نمی‌دانند! و نماز آنها در کنار خانه (خدا) جز سوت کشیدن و دست زدن نیست. پس به سبب کفری که ورزیدید عذاب را بچشید.^۲ (۳۴ - ۳۵)

۱. این پیروزی در جنگ بدر به یاری خدا انجام گرفت و گرنه ۳۱۳ تن بی‌سلاح، بی‌دفاع، بی‌تجربه چگونه می‌توانست در مقابل یک لشکر مجهز هزار نفری تاب مقاومت بیاورد و فاتح هم شود.

۲. اعراب جاهلیت هنگام طواف کعبه سوت می‌کشیدند و کف می‌زدند.

کسانی که کفر ورزیدند اموال خود را صرف آن می‌کنند که مردم را از راه خدا بازدارند. پس زود باشد که همه را بدهند و بعد حسرتی بر آنان بماند و سرانجام مغلوب گردند. کسانی که راه کفر در پیش گرفته‌اند به سوی دوزخ برانگیخته می‌شوند! تا خدا پاک را از ناپاک جدا کند و از ناپاکان بعضی را با برخی دیگر جمع کرده همگی را در دوزخ افکند و آنان زینکارانند! (۳۶ - ۳۷)

به کافران بگو اگر به کفر و مخالفت خود پایان دهند گذشته‌هایشان بخشوده شود و اگر باز برگردند همانا به عادت پیشینیان برگشته‌اند! و با آنها قتال کنید تا در زمین فتنه و فساد نباشد و آئین همه دین خدا گردد. پس اگر باز ایستادند بی‌گمان خدا بدانچه می‌کنند دانا است. و اگر پشت کنند بدانید که خدا یاری‌دهنده و مولای شما است. چه مولای نیکو و چه یاری دهنده خوب. (۳۸ - ۴۰)

اگر به خدا ایمان آورده‌اید و اگر بدانچه ما در روز فرقان^۱، که دو گروه رو در روی هم قرار گرفتند، به بنده خود نازل کردیم باور دارید، بدانید که هر چیزی که به غنیمت گرفته‌اید یک پنجم آن متعلق به خدا، و رسول، و خویشاوندان، و یتیمان، و مسکینان، و در راه ماندگان است. (۴۱)

زمانی که شما پائین دره (نزدیکتر به مدینه) بودید و آنان در کناره بالا (و دورتر از مدینه) و شترسواران کاروان پائینتر از شما بودند اگر به هم وعده می‌دادید در میعاد خلاف می‌کردند اما هر کاری را که خدا مقدر کند شدنی می‌باشد تا هر که باید هلاک شود از روی دلیل هلاک شود و آن کس که باید زنده بماند از روی دلیل زنده بماند و همانا خدا شنوای دانا است^۲. به یاد آر که خدا دشمنان را در خواب به‌تواندک نمود و اگر آنها را بیشتر نشان می‌داد هر آینه سست می‌شدید و در آن کار (که جنگ کنید یا نه) با هم نزاع می‌کردید ولیکن خدا شما را از آن به سلامت داشت زیرا او بدانچه در سینه‌ها است آگاه است! و وقتی با آنها روبرو شدید آنها را در چشم‌های شما اندک نمود و شما را هم در چشم‌های آنها اندک نشان داد^۳ تا امری را که باید بشود فراهم سازد و بازگشت همه امور به‌سوی او است. (۴۲ - ۴۴) ای کسانی که ایمان آورده‌اید هنگامی که با جماعت دشمنان برخوردید پایداری و استقامت نشان دهید و خدا را بسیار یاد کنید باشد که رستگار شوید. و خدا و پیامبرانش را فرمانبرداری کنید و با هم نزاع ننمائید که سست شوید و توانائی شما برود. شکیبائی کنید که خدا با صبرکنندگان است. مانند آن کسان نباشید که از راه خودنمائی و تکبر از خانه‌های خود خارج شدند و خلق را از راه خدا بازداشتند. در حالی که خدا بدانچه می‌کردند محیط است^۴. (۴۵ - ۴۷)

به یاد آر که شیطان اعمال آنها را بر آنان بیاراست و به آنان گفت امروز از مردم کسی نیست که بر شما غالب آید و من یاری دهنده شمایم. اما هنگامی که دو گروه با هم روبرو شدند به آنها پشت‌کرده گفت من از شما بیزارم. من چیزی را می‌بینم که شما نمی‌بینید. من از خدا می‌ترسم و خدا در عقوبت کردن بسیار سخت است. (۴۸)

۱. روز فرقان روز جنگ بدر است که دو گروه مسلمانان و مکیان رو در روی یکدیگر قرار گرفتند.
۲. در جنگ بدر مسلمانان در پائین دره جایی که شنزار و بی‌آب و نزدیکتر به مدینه بود استقرار داشتند ولی جنگ‌آوران کاروان قریش در قسمت بالای آن که زمینش سفت بود و چاه‌های آب داشت موضع گرفته بودند و شترسواران آنها با کالاهای تجارتي در فاصله سه فرسخی به سمت مکه بودند.
۳. خدا کافران را در چشم‌های مسلمین کم نمود که نترسند و مسلمانان را در چشم‌های کفار اندک نشان داد که آنها را ضعیف پندارند و به فکر تجهیز قوای زیاد نباشند.
۴. اشاره به آمدن ابوجهل برای جنگ با مسلمانان است. به زیر نویس آیه هفتم این سوره توجه فرمائید.

به یاد آر زمانی را که منافقان و کسانی که دل‌هایشان پاک نبود با هم می‌گفتند (مسلمانان را) دینشان فریفته و مغرور ساخته است. و هر کس بر خدا توکل کند همانا خدا قادر و دانا است. و اگر (ای محمد) موقعی که فرشتگان جان کافران را می‌گیرند می‌دیدید! .. به صورت و پشت آنها می‌زنند و (می‌گویند) عذاب آتش را بچشید! این نتیجه عمل کرده‌های خود شما است و خدا هرگز بر بندگانستمکار نیست. (۴۹ - ۵۱)

آنها به سان قوم فرعون و کسانی که پیش از آنان بودند به آیات الهی کفر ورزیدند پس خدا هم آنان را به سبب گناهانشان مؤاخذه نمود و همانا خدا توانا و سخت‌کفر می‌باشد! این بدان سبب است که خدا نعمت‌هایی را که بر قومی عطا کرد تا آن قوم نَفَس‌های خویش را تغییر ندهند دگرگون نمی‌سازد که خدا شنوای دانا است. آنها بر عادت فرعونیان و پیشینیان آنها آیات پروردگارشان را تکذیب کردند پس ما هم بدین گناه آنها را هلاک ساختیم و فرعونیان را غرق نمودیم و همه ستمکاران بودند! (۵۲ - ۵۴)

همانا بدترین جانوران پیش خدا آن کسانی که کافر شدند و آنها ایمان نمی‌آورند! آن کسان که تو بارها با آنان پیمان بستی و آنان هر بار پیمان می‌شکنند و راه تقوی نمی‌روند! پس اگر آنان را در جنگ بیایی از پشت آنها را برمان و پراکنده ساز باشد که پند گیرند. اگر از خیانت (و پیمان‌شکنی) قومی بیمناک شوی به ایشان اطلاع بده که تو هم مانند آنها عمل خواهی کرد. همانا خدا خیانتکاران را دوست ندارد. (۵۵ - ۵۸)

آنان که کفر ورزیدند نباید چنین پندارند که با کفر خود از مسلمین پیش افتاده‌اند. آنها هرگز (خدا) را زبون و درمانده نتوانند کرد! و هر چه می‌توانید در مقابل آنها نیرو و اسبان آماده فراهم سازید تا دشمن خدا و دشمن خود و کسان دیگر غیر از آنها را بترسانید، که شما آنها را نمی‌شناسید و خدا آنها را می‌شناسد. و هر چه در راه خدا اتفاق کنید به تمام به شما داده شود و بر شما ستم روا نگردد! و اگر آنها به صلح گزیندند تو نیز با آنها صلح کن و بر خدا توکل نما که او شنوای دانا است. اگر آنها بخواهند تو را فریب دهند همانا خدا تو را در برابر آنها کفایت می‌کند. اوست که تو را با نصرت و یاری خود و مؤمنان تأیید کرد. و بین دل‌های مؤمنان الفت داد. دل‌هایی که اگر تو تمام ثروت زمین را می‌دادی نتوانستی بین آنها الفت به وجود آوری. ولیکن خدا بین آنها الفت داد زیرا او بر هر کاری مقتدر و دانا است. (۵۹ - ۶۳)

ای پیامبر! خدا بر تو و هر شخص باایمانی که تو را پیروی کند کفایت می‌نماید. ای پیامبر! تو مؤمنان را به جهاد ترغیب کن. اگر از شما بیست تن صبور باشند و پایداری کنند بر دویست نفر از آنان غالب آئید و اگر از شما یکصد نفر صبور و پایدار باشند بر هزار نفر از کفار غلبه نمایند زیرا آنها گروهی هستند که نمی‌فهمند. (۶۴ - ۶۵)

اکنون خدا کار شما را سبک کرد و دانست که هر شما ضعیفی پیدا شده‌است. پس اگر از شما صد نفر صابر و پایدار باشند بر دویست نفر آنان غلبه نمایند و اگر از شما یک هزار نفر باشند به اذن خدا بر دو هزار از آنها چیره شوند و خداوند با صبرکنندگان است. (۶۶)

بر هیچ پیامبری سزاوار نیست که اسیرانی داشته باشد (و از آنها فدیه گرفته آزاد کند) تا در زمین قتل بسیار کنند. شما متاع دنیا را می‌خواهید ولی خدا پاداش آخرت را. و خدا مقتدر و دانا است. اگر حکم نافذ خدا از پیش نبود در آنچه گرفتید البته عذاب بزرگی بر شما می‌رسید! پس از آن چه به غنیمت گرفتید بخورید. حلال و پاکیزه است و از خدا بترسید

۱. اول فرمود یک مسلمان در برابر ده کافر ولی چون ضعف در مسلمانان پیدا شد فرمود یک مسلمان در برابر دو کافر!

که همانا او آمرزندهٔ مهربان است. (۶۷ - ۶۹)

ای پیامبر! به آنان که در دست شما اسیرند بگو اگر خدا بداند که در دل‌های شما خیر است بهتر از آن چه از شما (به غنیمت) گرفته شده به شما عوض می‌دهد و از گناهانتان درمی‌گذرد که خدا آمرزندهٔ مهربان است. و اگر بخواهند با تو خیانت کنند (غمین مباش) پیش از این هم با خدا خیانت کردند و خدا تو را بر آنان تسلط و امکان داد و خدا دانای فرزانه است. (۷۰ - ۷۱)

بی‌گمان کسانی که به خدا ایمان آوردند و از سرزمین خویش مهاجرت کردند و با مال و جان در راه خدا جهاد نمودند و هم آنان که به آنها مسکن و مأوا داده یاریشان کردند بعضی از آنها دوستداران بعضی دیگرند و آنهایی که ایمان آوردند ولی مهاجرت نکردند شما را از یاری آنها نصیب و بهره‌ای نیست تا آن که مهاجرت کنند. (با این حال) اگر در امر دین از شما یاری بطلبند بر شما لازم است به آنها یاری دهید مگر آن که با قومی، که میان شما و آنها پیمان است، به خصومت برخیزند و خدا بر همه چیز که می‌کنید بینا است. (۷۲) و آنهایی که کافر شدند بعضی دوست و مددکار بعضی دیگرند. اگر شما (معاونت همدیگر) نکنید در زمین فتنه و فساد بزرگ باشد! (۷۳) و کسانی که ایمان آوردند و مهاجرت کردند و جهاد نمودند و نیز کسانی که به آنان پناه داده یاریشان کردند آنها به حق مؤمنانند و بر آنها آموزش و روزی نیکو می‌باشد. (۷۴)

و کسانی که بعداً ایمان آورده مهاجرت کردند و به اتفاق شما جهاد نمودند آنها نیز از شمایند و در کتاب خدا بعضی از خویشاوندان بر بعضی دیگر سزاوارترند بی‌گمان خدا به همه چیز دانا است. (۷۵)